

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «УМАНСЬКИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТЕХНОЛОГІЙ ТА БІЗНЕСУ УМАНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА»
Циклова комісія обліково – фінансових та економічних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора
навчальної роботи

Н. П. Колодок

«01» 09 2023 року

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Галузь знань	14 Електрична інженерія
Спеціальність	141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»
Освітньо – професійна програма	«Енергетика, електротехніка, електромеханіка»
Освітньо-кваліфікаційний рівень	Фаховий молодший бакалавр

Розробник – Квашук Олена Володимирівна, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач методист ВСП «Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу УНУС»

Програма затверджена на засіданні циклової комісії обліково-фінансових та економічних дисциплін. Протокол 01 вересня 2023 року № 1

Голова циклової комісії Ю. М. Мельник

Вступ

Економічне життя суспільства досить складне, багатогранне і суперечливе. Економіка є фундаментом всякого суспільства. Сьогодні вона владно входить у життя кожної людини.

Широка економічна освіта - важливий компонент загальнолюдських цінностей, без яких не можна досягти подальшого прогресу цивілізації. Особливо зростає інтерес до економічної теорії в нинішніх умовах, коли Україна іде до ринку.

Економічна теорія - теоретична основа економічної політики суб'єктів ринкового господарства. Оволодіння дисципліною дає можливість краще розуміти економічне життя, знати принципи побудови ринкового механізму, методи раціонального господарювання.

У курсі економічної теорії розкриваються економічні категорії, закони та закономірності економічного розвитку суспільства, макро- та мікроекономічні процеси з притаманними їм внутрішніми суперечностями, досліджуються можливості застосування теоретичних моделей у реальній дійсності, розглядаються економічні цикли, соціально-економічні причини безробіття та інфляції, а також довгострокові тенденції зміни життєвого рівня населення. Значна увага приділяється питанням грошово-кредитних відносин, фіскальній політиці та державному регулюванню в умовах перехідної ринкової економіки, способам і методам ефективного господарювання в умовах обмежених ресурсів.

Знання економічної теорії допоможе студентам краще й ефективніше реалізувати свою спеціальність. Адже незаперечним фактом є те, що економічний чинник у діяльності кожного фахівця відіграє неабияку роль. Оволодівши економічною теорією, студент краще орієнтуватиметься в економічному житті, у виборі місця майбутньої роботи, зможе повніше реалізувати свої здібності, набуті знання, ефективніше використати їх у своїх інтересах.

1. Мета, завдання навчальної дисципліни, компетентності та очікувані результати навчання

Предметом вивчення "Економічної теорії" є вивчення системи економічних відносин, а також актуальних економічних проблем, вирішення яких сприятиме подальшому розвитку суспільства на основі сучасного економічного мислення та оволодіння економічною культурою, основоположні економічні категорії, економічні закони та принципи функціонування економічних систем, економічні відносини, господарські механізми та дії людей, спрямовані на ефективне господарювання в умовах обмежених

економічних і природних ресурсів, особливості ринкових перетворень економіки України, сучасні процеси глобалізації економічного життя людства.

Метою вивчення навчальної дисципліни "Економічна теорія" є комплексне вивчення економічних відносин як форми суспільного виробництва, ґрунтовне пізнання проблем ефективності використання суспільством обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення максимальних кінцевих результатів у задоволенні людських потреб, що невинно зростають; набуття майбутніми фахівцями глибоких економічних знань, формування у них нового економічного мислення, адекватного ринковим відносинам; формування навичок аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Завдання навчальної дисципліни "Економічна теорія" науково обґрунтувати загальні основи економічного життя суспільства; розкрити закономірності розвитку суспільного виробництва; з'ясувати механізм дії економічних законів і механізм використання їх людьми у процесі господарської діяльності; визначити суттєві риси основних соціально-економічних систем та напрямки їх еволюції; з'ясувати роль економічної теорії у розробці шляхів формування соціально-орієнтованої економічної системи суспільства.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувач освіти оволодіває такими компетентностями та набуває таких результатів навчання:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у галузі електроенергетики, електротехніки та електромеханіки або у процесі навчання, які передбачають застосування теорій та методів електротехніки й електромеханіки і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності:

ЗК4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК5. Здатність працювати в команді

ЗК7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і використовувати

різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

СК1. Здатність використовувати практичні навички та методи фундаментальних наук у професійній діяльності.

СК12. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо забезпечення бізнес-планування та економічної ефективності діяльності в галузі обслуговування та ремонту електропобутової техніки.

Результати навчання:

РН1. Застосовувати у професійній діяльності знання з фундаментальних і прикладних наук.

РН4. Обробляти, аналізувати та застосовувати інформацію з різних джерел

РН5. Працювати самостійно та в команді.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Виникнення та еволюція економічної теорії як науки. Основні напрямки та школи сучасної світової економічної думки.

Предмет економічної теорії, його особливості. Економічні категорії та закони. Основні риси та види економічних законів.

Методи дослідження економічних явищ: загальнонаукові та спеціальні.

Функції економічної теорії: теоретико-пізнавальна, світоглядна, методологічна, практична та виховна.

Роль економічної науки в здійсненні суспільно-економічних перетворень в Україні.

Тема 2. Економічні потреби, виробничі можливості та ресурси

Потреби як спонукальний мотив економічної діяльності суспільства.

Сукупність і класифікація економічних потреб за суб'єктами, об'єктами, черговістю задоволення, ступенем реалізації.

Взаємозв'язок потреб і виробництва, потреб і споживання. Закон зростання потреб і механізм його дії.

Виробничі ресурси, їх обмеженість і проблеми раціонального використання. Сутність закону економії часу.

Економічна ефективність виробництва. Закон соціально-економічної ефективності та форми його прояву - соціальний та економічний ефект.

Тема 3. Фактори, процес і результати виробництва

Економічна діяльність як процес суспільної праці. Фактори виробництва, їх види, роль. Основні способи взаємодії факторів виробництва.

Суспільний поділ праці як обособлення різних видів праці за техніко-економічними ознаками. Класифікація суспільного поділу праці за вертикальним рівнем народногосподарської структури, основними організаційно-економічними формами (спеціалізація, кооперація, концентрація та комбінування), сферами суспільного виробництва (матеріальне виробництво і нематеріальне виробництво).

Суспільний продукт як результат економічної діяльності. Форми суспільного продукту: матеріальний продукт, матеріальні послуги, нематеріальний продукт, нематеріальні послуги. Предмети споживання та засоби виробництва, їх роль у задоволенні суспільних потреб.

Тема 4. Економічні відносини власності

Система економічних відносин та її елементи (соціально-економічні, організаційно-економічні, техніко-економічні відносини).

Власність, її сутність з економічної та юридичної точок зору, місце в системі економічних відносин, вплив на економічні і соціальні процеси.

Об'єкти та суб'єкти власності. Типи, форми та види власності.

Тенденції у розвитку відносин власності в Україні та світі.

Тема 5. Форми організації суспільного виробництва. Гроші. Товарно-грошові відносини

Натуральне виробництво: сутність, риси, історичні межі.

Товарне виробництво: причини виникнення, сутність і риси. Проста та розвинені форми товарного виробництва.

Товар і його властивості. Конкретна і абстрактна праця. Величина вартості товару та фактори, що її визначають. Індивідуальна і суспільна вартість товару. Альтернативні теорії вартості і ціни. Закон вартості, його сутність і функції.

Розвиток форм вартості та виникнення грошей.

Сутність грошей та їх роль у товарному виробництві. Еволюція грошової маси. Структура сучасної грошової маси.

Функції грошей. Грошовий обіг та його закони.

Грошова система та її елементи. Типи грошових систем.

Тема 6. Ринок як економічна форма організації суспільного виробництва.

Структура та інфраструктура ринку

Умови формування, сутність і функції ринку. Основні категорії ринку: попит, пропозиція, ринкова ціна.

Закони ринку: закон попиту, закон пропозиції, закон ринкової рівноваги.

Конкуренція, її форми та типи, вплив на розвиток суспільного виробництва.

Шляхи монополізації ринку. Форми монополії. Вплив монополії на економічні процеси. Антимонопольна політика держави.

Класифікація видів ринків за видами товарної маси, місцезнаходженням, соціальною направленістю, характеристикою покупців тощо.

Ринок предметів споживання та його роль у задоволенні особистих потреб людей.

Ринок виробничих ресурсів: землі, робочої сили, засобів виробництва, особливості формування попиту, пропозиції і ціни.

Фінансовий ринок, його складові елементи.

Інфраструктура ринку і її роль в організації і регулюванні відносин між суб'єктами ринкових відносин.

Тема 7. Конкуренція і монополія

Поняття конкуренції на ринку та її наслідки. Типи, види і методи конкурентної боротьби.

Сутність та причини появи монополій. Типи монополій. Види монополізму. Економічні наслідки монополізму.

Антимонопольна політика уряду. Закони Шермана і Клейтона.

Тема 8. Суспільне відтворення та економічне зростання

Індивідуальне і суспільне відтворення. Сутність та елементи суспільного відтворення. Основні типи суспільного відтворення (просте, розширене, звужене).

Кругообіг доходів і витрат в національному господарстві як умова суспільного відтворення.

Економічне зростання: суть, цілі, фактори. Типи економічного зростання: екстенсивний та інтенсивний. Основні моделі рівноважного економічного зростання в сучасній економічній теорії.

Глобальні проблеми зростання економіки України.

Тема 9. Форми суспільного продукту в процесі відтворення

Методи обчислення та показники суспільного продукту: сукупний суспільний продукт, проміжний і кінцевий продукт, валовий внутрішній і валовий національний продукт, чистий суспільний продукт і національний дохід. Фонд споживання і фонд нагромадження та їх роль у розвитку національної економіки. Національне багатство, його зміст і структура.

Тема 10. Економічна рівновага і циклічність суспільного розвитку

Економічна рівновага як умова стабільного розвитку національної економіки, основні форми її прояву.

Циклічність економічного розвитку. Причини циклічних коливань. Види економічних циклів.

Середні цикли як наслідок порушення рівноваги у сфері обміну. Основні фази середнього циклу: криза, депресія, поживавлення, піднесення. Фізичне оновлення основних засобів виробництва - матеріальна основа середнього циклу. Особливості сучасних середніх циклів.

Малі цикли та їх види. Суперечності у фінансовій сфері як причина малих циклів.

Довгі хвилі та їх вплив на структуру суспільного виробництва. Фази довгострокового циклу: низхідна та висхідна. Структурне оновлення технологічного способу виробництва - матеріальна основа довгих хвиль. Теоретичні основи проблеми довгих хвиль у сучасній економічній теорії.

Проблеми циклічних коливань у національній економіці України.

Тема 11. Зайнятість, безробіття та інфляція

Поняття про трудовий потенціал та трудові ресурси. Зайнятість населення, її види та показники. Форми залучення населення до економічної діяльності.

Безробіття: суть, види, показники. Форми безробіття (добровільне, фрикційне, вимушене, довготривале, застійне, циклічне, структурне).

Державна політика у сфері зайнятості та її реалізація в Україні. Інфляція: суть, причини та види. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційний механізм та його засоби.

Інфляція і зайнятість населення. Крива Філіпса. Сучасні концепції регулювання інфляції та безробіття.

Тема 12. Державне регулювання національної економіки

Еволюція поглядів на роль держави в економічному житті. Економічні і соціальні функції держави.

Основні форми державного регулювання, його об'єкти і важелі. Фіскальна політика держави, її функції. Податкова політика і податкова система. Види податків.

Державний бюджет: доходи і видатки. Бюджетний дефіцит, шляхи його подолання. Державний борг: суть, види, причини виникнення.

Проблеми державного регулювання національної економіки в Україні.

Тема 13. Формування та закономірності розвитку світової економіки

Передумови формування та розвитку світової економіки. Міжнародний поділ праці, його форми, особливості в сучасних умовах. Розвиток світового ринку та його особливості. Інтернаціоналізація господарського життя.

Сутність та основні етапи розвитку світової економіки, її сучасна структура.

Основні тенденції та суперечності розвитку світової економіки. Міжнародна економічна інтеграція, етапи її розвитку, основні риси. Види інтеграційних угруповань у світі. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство.

Тема 14. Суть і форми міжнародних економічних відносин

Сучасні міжнародні економічні відносини та їх вплив на розвиток національних економік і світового господарства.

Міжнародна торгівля: основні напрямки, показники. Види державної зовнішньоторгівельної політики.

Міжнародний рух капіталів: сутність, форми, вплив на розвиток національних економік.

Міжнародна міграція робочої сили: суть, причини, форми, наслідки.

Міжнародні валютні відносини та міжнародна валютна система.

Платіжний баланс як відображення економічного стану країни.

Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем

Причини виникнення і сутність глобальних проблем. Класифікація глобальних проблем за сферами прояву.

Глобальні проблеми у сфері відносин між країнами та шляхи їх вирішення.

Глобальні проблеми у сфері взаємодії природи та суспільства, шляхи їх вирішення.

Роль міжнародного співробітництва у розв'язанні глобальних проблем.

3. Список рекомендованої літератури

Основна

1. Аналітична економіка. Макроекономіка і мікроекономіка. Підручник у 2 книгах/ С. Панчишин, П. Островерх, І. Грабінська. - Львів: Апріорі, 2019. - 647 с
2. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник / [Е. М. Забарна та ін.] ; Одес. нац. політехн. ін-т. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 411 с.
3. Економічна теорія : навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін. ; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків : Право, 2019. 268 с.
4. Економічна теорія : підручник / [В. П. Якобчук та ін. ; під заг. ред. В. П. Якобчук] ; Житомир. нац. агрокол. ун-т. Київ : Ліра-К, 2020. 449 с.
5. Економічна теорія : навч. посіб. / уклад.: Бойда С. В., Колосінська М. І., Белей С. І. ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : ЧНУ : Рута, 2021. 199 с.
6. Економіка: теорія і практика. Підручник/ Галушка З.І., Поченчук Г.М. - Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2020. - 232 с.
7. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка): навч. посіб. / Мацелюх Н. П. та ін. - Ірпінь, 2018. - 298 с.
8. Економічна теорія: підручник/ М. Соколов, М. Горлач, В. Гущенко, М. Кримов, М. Жиленкова. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 532 с.
9. Економічна теорія: навч. посібник для студентів спеціальностей 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 073 Менеджмент, 075 Маркетинг, 076 Підприємство, торгівля та біржова діяльність / За ред. С.І. Архієреєва. - Харків: НТУ «ХП», 2020. – 230 с.
10. Економічна теорія: підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін.; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. унт, 2017. – 608 с.
11. Магійович Р. І., Зеліско Н. Б. Економічна теорія : навч. посіб. / Львів. нац. аграр. ун-т. Львів : Галицька видавнича спілка, 2021. 323 с.
12. Семенченко В., Коваленко Д., Бугас Д. Економічна теорія: навч. посіб. К. : Вид-во Центр навчальної літератури, 2019. 428 с.
13. Соколов М., Горбач М., Бугас В. Економічна теорія: навч. посіб. К. : Вид-во Центр навчальної літератури, 2019. 532 с.
14. Основи економічної теорії : навч. посібник / С. І. Архієреєв [та ін.] ; ред. С. І. Архієреєв ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Іванченко І. С., 2018. – 120 с

15. Основи економічної теорії: підручник/ Т.М. Камінська. – К.: Медицина, 2018. – 232 с.

16. Основи економічної науки / Н. Мацелюх, О. Розум, І. Максименко, М. Теліщук. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 324 с.

Додаткова

1. Макконелл К., Брю С., Флінн Ш.М. Экономикс: принципы, проблемы, политика». - М.: Инфра-М, 2018. - 1056 с.

2. Менкью Н.Г. «Принципы экономикс»/ С-П., Питер, 2012. – 672 с.

3. Пиндайк Р., Рубинфельд Д. "Микроэкономика"/ К., 1996.

4. Рынок: микроэкономическая модель / Э. Дж. Долан, Д. Е. Линдсей; пер. с англ., общ. науч. ред. В. В. Лукашевич; пер. с англ. Е. Б. Ярцевая. - СанктПетербург : 1992. - 496 с.

5. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. «Экономика"/ М., 1993.

6. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. Кн. 2 : Мікроекономіка / С. М. Панчишин та ін. ; Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. - Київ : Знання, 2010. - 437 с

7. Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка: навчальний посібник для вузів / Білецька, Л.В., Білецький, О.В., Савич, В.І.; Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В.І. Савич. - Київ : Центр навчальної літератури, 2005. - 652 с.

Законодавство:

1. Закон України “ Про підприємства в Україні “ // Галицькі контракти. – Березень, 1998 р.

2. Закон України “ Про господарські товариства” від 19 вересня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 49. – с. 682.

3. Закон України “ Про підприємництво “ від 26 лютого 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 9. – ст. 71.

4. Закон України “Про оплату праці”//Законодавство України про працю станом на 25 травня 1999 р. – К.:Істина,1999.

5. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції», 1.01.1997.

Ресурси мережі Інтернет

1. Економічна теорія/ під ред. Предборського В.А.

2. Економічна теорія. Підручник практикум

3. Основи економічної теорії/ О.В. Рибалкін

4. Економічна теорія. Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка./ Білецька Л.В. та ін.

5. Економічна теорія. Політекономія./ Базилевич В.Д.
 6. Економічна теорія. Політекономія/ Сірко А.В.
 7. Економічна теорія. Політекономія/ за заг. ред. Семененка В.М. та Коваленка Д.І.
 8. Економічна теорія/ Костюк В.С.
 9. Економічна теорія/ Андрущенко та кол. авт.
 10. Экономикс/ Макконнелл К.Р., Брю С.Л.
 11. www.economiks.net.ua.
 12. <http://www.economy.nauka.com.ua>.
 13. <http://enbv.narod.ru/Econom/encyclo/index.html>.
 14. <http://www.ukrstat.gov.ua>.
 15. <http://pidruchniki.com/>
 16. <http://www.gumer.info/>
- Додаткові ресурси (за наявності):**
ЕНК «Основи економічної теорії» для навчання в середовищі Moodle.
(<https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=8736>).

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Контроль знань і умінь студентів з дисципліни «Економічна теорія» здійснюється відповідно до системи організації освітнього процесу. Формою підсумкового контролю є екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Для підсумкової діагностики успішності навчання використовується усний, письмовий, тестовий, графічний та програмований контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.